

Ötvenéves az Erdészettörténeli Szakosztály

Kettős jubileum

Egy új tudományág – erdészettörténet – megalakulásakor okvetlenül felmerül, hogy meghatározzuk legfontosabb alapfogalmait, felosztását, kapcsolatát a többi tudományághoz, kialakítsunk valamilyen szervezeti formát, amely összefogja és segíti az itt kutató szakembereket.

Már 1962-ben érlelődött az erdészettörténettel foglalkozók körében – *Márkus László* kezdeményezésére – az a gondolat, hogy az OEE keretén belül létrehozzanak egy szakkört, Budapesten összejövve kicserélik a tapasztalataikat. Ez nem sikerült, de a következő évben *Ágfalvi Imre* igen agilisán vette kézbe a szervezést, s már eredményt ért el. Az első alakuló ülés 1963. október 25-én Budapesten volt, mint Erdészettörténeli Munkabizottság. Ott úgy határoztak, hogy november 15-ig mindenki megküldi addigi erdészettörténeli irodalmi munkásságát, és érdeklődési területét.

1963 végén a 10 alapító tag: dr. *Ágfalvi Imre* em. elnök, *Csapody István* em., *Csőre Pál* főelő. FM titkár, *Csötönyi József* em., *Firbás Oszkár* em., *Király Pál* em., *Kolossváry Szabolcsné* (Király Pál közlése), *Márkus László* em., *Reuter Camilló* em., *Székely Géza* egyetemi adjunktus. Tisztelet az alapítóknak, de ma már csak *Firbás Oszkár* és *Király Pál* él köztünk.

A hazai erdészettörténet szervezete egy időben jött létre az európaival. Az Erdészeti Tudományos Intézetek Nemzetközi Szövetsége (IUFRO) S 6.07 keretében alakult meg 1963 őszi az Erdészettörténeli Szekció (02 "Forstgeschicht) *Freiburgban Kurt Mantel* professzor vezetésével.

Az OEE vezetése először nem hívta meg a tárcán kívüli, nem OEE történész szakembereket, ekképpen az alapítás

Az Erdészettörténeli Szakosztály kettős jubileumhoz érkezett. Fél évszázaddal ezelőtt alakult meg és az Erdészettörténeli Közlemények két sorozata elérte a 100. kötetet, könyvet. Ez páratlan a hazai könyvkiadásban. Egy történelemmel foglalkozó tudományág szervezetének 50 éves történetét foglaljuk össze, értékelve a tevékenységét is.

zártkörű lett. A külsősök, pártoló tagok később, az 1964. februári ülésen kapcsolódtak be a munkába. A 10 alapító taghoz akkor 3 új tag csatlakozott: *Erdélyi Zoltán* néprajzkutató, *Gertbeisz Antal* em., és *Orbán László* em. Ezután rendszeresen részt vettek a szakosztály munkájában a nem OEE tagú külső szakemberek is. Az elnökség egyetértett (1963. dec. 6-i ülésén) az erdészettörténeli szakosztály életre hívásával, és annak vezetésére *Ágfalvi Imrét* kérte fel.

1964-től gyakorlatilag *Csőre Pál* végezte a titkári feladatokat, de az elnöki munka egy részét is. *Király Pál* és *Hiller István* egy ciklusa után *Oroszi Sándor* vezeti a szakosztályt immár 24 éve. Meg kell említeni, hogy a vezetők közül *Csőre Pál*, *Nagy Domokos Imre* és *Kovács János* nem volt erdész szakember.

Átfogó, bosszú táví értékelésként megállapíthatjuk, hogy a szakosztálynak két jelentős, jellemző, meghatározó személyhez kötődő korszaka volt és van jelen: Csőre Pál és Oroszi Sándoré.

A tagság 1966. ősszel 17 fő volt, majd fokozatosan emelkedett 20, később 25 főre. A legnagyobb taglétszám 38 volt (2000), jelenleg 29. A szakosztály tagjai társadalmi munkában nagy lelkesedéssel végzik a magyar erdészet múltjának feltárását, a kész tanulmányokért, köny-

Az eddigi tisztségviselők:

Elnök	Időszak	Titkár	Időszak
Ágfalvi Imre	1963–1967	Kolossváry Szabolcsné	1964–1966
Király Pál	1967–1971	Csőre Pál	1966–1971
Csőre Pál	1971–1983	Hiller István	1971–1976
Hiller István	1983–1989	Nagy Domokos Imre	1976–1983
Oroszi Sándor	1989–	Kovács János	1983–1994
		Béni Kornél	1994–
Egyéb tisztviselő	Időszak		
Kolossváry Szabolcsné	1976–1983	szerkesztő	
Oroszi Sándor	1983–1989	ifjúsági titkár	
Borsó Zoltán	1990–	ifjúsági titkár	

veként csak néhányszor fizettek honoráriumot.

A tagság összetétele igen változatos: az erdész szakemberek többsége mellett volt jogász, tanár, történész, néprajzos, múzeumi előadó, diák. Több tudományágot, szakterületet képviseltek, amelyek érintőlegesen mindig kapcsolódtak az erdészettörténelhez. A nem erdész szakemberek nagy része a saját szakáguk legnagyobb alakjai voltak: *Erdélyi Zoltán*, *Hegyi Imre*, *Petercsák Ti-vadar*. A végzettség tekintetében is széles a skála: a középfokú végzettségű, fő mellett dolgozó erdésztechnikustól az egyetemet végzett, MTA tagságot szerzett egyetemi tudósig terjed. A különböző végzettségű emberek jól kiegészítették egymást.

Ágfalvi Imre, 1960-as évek

A szakosztály működésének színtere az évi 3-5 rendezvény, melyen 2-5 előadás hangzott el. Összesen 437 előadást tartottak, 179 előadóval. A legtöbbször Budapesten, 137 alkalommal 303 előadás volt. A budapesti előadások helyszínei az OEE székhelyének változása szerint alakultak: Szabadság tér, Anker köz, Csillagvölgy, Budakeszi út. Gyakran a Mezőgazdasági Múzeum adott otthont a rendezvényeknek, további helyszínek: ÁESZ Széchenyi utca, Természettudományi Múzeum, HM térképtár, HM erdészet.

Az első vidéki ülést 1967-ben Sopronban tartotta a szakosztály az Erdészeti és Faipari Egyetemen és az OEE helyi csoportjával közösen. Az egyetem több évszázados műemlékkönyvtára és a patinás múzeum 21-szer fogadta a szakosztályt. Így eljutott a szakosztály egy-két alkalommal a következő településekre: Ásotthalom, Bakonybél, Balassagyarmat, Debrecen, Eger, Farkas-

erdő, Gödöllő, Kecskemét, Keszthely, Komárom, Lenti, Miskolc, Nagyhajmás, Nagykanizsa, Nagymaros, Nova-Olga, Nyíregyháza, Pákozd-Sukoró, Pécs, Püspökladány, Ravaszd, Sárospatak, Selmechánya, Szécsény, Szeged, Szentantál, Szombathely, Veszprém, Zemplén, Zalaegerszeg.

A vidéki OEE helyi csoportjaival közösen tartott üléseken, rendezvényeken természetesen elsőbbséget kaptak a helyi előadók, és egyben pezsgést vittek a helyi erdészettörténeti kutatásba.

A legtöbb előadást tartók: Csőre Pál 25, Hiller István 11, Járasi Lőrinc 15, Király Pál 14, Kolossy Szabolcsné 9, Kollwenz Ödön 10, Magyar Eszter 10, Mészáros Gyula 8, Nagy Domokos Imre 25, Oroszi Sándor 27, Szakács László 28. Az előadásokról és a felvetett témákról a szakosztályban *őszinte, kritikus, segítő véleményt* lehetett hallani. A viták szükségességével, hasznosságával mindenki egyetértett, annak ellenére, hogy a tartalmi rész miatt többször fennmaradt a nézetkülönbség. Az előadások alkalmat adtak a személyes találkozásokra, konzultációkra, a nézetek kicserélésére és tanulásra is.

Az erdészettörténetet érintő előadásokból Majer Antal „Az erdő poézise” című, szívet melengető könyvének bemutatását említjük, amelynek sokat mondó az alcíme: „Líra az erdőről: fákról, fényről, csendről”.

Az Erdészettörténeti Szakosztály több közös rendezvényt tartott a Közjóléti, Vadászati és a Közönségkapcsolat Szakosztállyal, továbbá a budapesti és vidéki OEE Helyi Csoportokkal. Olyankor az előadások témái kapcsolódtak a szakosztályokhoz, valamint az előadások helyszínéhez.

Erdészettörténeti Közlemények

1965-ben kezdeményezte a szakosztály, hogy az elhangzott előadásokat és a kutatások eredményeit, dokumentumait közleményekben kiadja. Igényként, kíváncságnak merült fel a megszerzett tudás megismertetése, átadása nagyobb szakmai nyilvánosságnak. Így indult az „Országos Erdészeti Egyesület Erdészettörténeti Szakosztály Közleményei” című kiadvány, amelyet általában a szakosztály tagjai írtak. Az I-XX. szám 13 kötetben jelent meg, amelyben 166 publikációt találunk.

1990-től új sorozatként Oroszi Sándor szerkesztésében folytatódott a szakosztály munkáinak közzététele „Erdészettörténeti Közlemények” címen. Az I-LXXXVII. szám 87 kötetében 278 pub-

likáció jelent meg. *A két sorozatban összesen 100 kötet látott napvilágot, amelyben 444 publikáció olvasható 18 057 oldalon. Ebből 56 önálló kötet.* A magyar könyvészetben ritkaság, nem is tudunk ilyen nagyszámú sorozatról. Jól jelzi azt a hatalmas szellemi teljesítményt, amelyet a magyar erdők múltjának feltárásában végeztek.

A legnagyobb (300 oldal feletti) kötetek: Bartha Dénes – Oroszi Sándor: A magyar erdészeti irodalom bibliográfiája 1965-1990; Kádár Zsombor: Erdő és nyelv; Barthos Gyula: Erdészüdv, vadászüdv; Kollega Tarsoly István (szerkesztette): A leghosszabb fél évszázad. 1899-1941; Halász Aladár: Erdészettörténet a visszacsatolt országrészekről 1938-1944; Oroszi Sándor: A dualizmus kori fakereskedelem, különös tekintettel Erdélyre; Szakács László: A zalaegerszegi erdő és az erdőgazdálkodás története a kezdetektől 2010-ig.

A legtöbbet publikálók: Bartha Dénes 14 (8 közös, 10 önálló kötet), Csőre Pál 20 (3 közös), Jerome René 9, Kollwenz Ödön 19 (1 önálló kötet), Nagy Domokos Imre 20, Oroszi Sándor 64 (27 önálló, 8 közös kötet, 11 önálló).

Oroszi Sándor elnök és szerkesztő elvülhetetlen érdeme a párját ritkító kiadványsorozat. Kitartó szorgalmának és munkabírásának eredménye, hogy az önálló kötetek kétharmadát ő írta, tette közé, ennél csak szerénysége nagyobb.

A kiadványokat átlapozva szembeűnő, hogy igen sokféle és sokszínű témát ölelnek fel. Találhatunk forrás-, dokumentumközlést, visszaemlékezést, önéletrajzot és többségében tudományos jelleggel megírt művet. Szakáganként

legtöbb az erdő, erdészettörténeti és vadászattörténeti mű, de szép számmal találunk bibliográfiai, faipari, természetvédelmi, gazdaságtörténeti, oktatástörténeti, diáktörténeti, egyesülettörténeti publikációkat. Továbbá éremtörténet, útikönyvet, helység monográfiát és szépírodalmat is. A tudományos jelleggel megírt magas szintű műveket jól kiegészítik az önéletrajzok, visszaemlékezések, amelyek egy-egy időszak korrajzai.

1990-ben Erdéllyel még egy publikáció sem foglalkozott. Azóta hihetetlen változás történt, hiszen Oroszi Sándor (12) és Kádár Zsombor (4) jóvoltából 16 teljes kötet jelent meg Erdély erdészettörténetéről és vadászattörténetéről. (Többen részközlésekkel gyarapították.)

A kötetek külső megjelenése igen eltérő, az egyszerű stencil füzetből – mint az első – a szinte művészi megtervezett könyvig.

A Közlemények számottevően ismertebb lett, mint ahogy az alapítók tervezték. Szerepel az Országos Széchényi Könyvtár katalógusában. Egyes példányai eljutottak a Washingtoni Kongresszusi Könyvtárba és a legutolsó Ausztráliába is.

Az Erdészettörténeti Szakosztály előadásainak időpontja, az előadások helyszíne és az előadók listája hozzáférhető az OEE honlapján. Ugyanígy az Erdészettörténeti Közlemények 100 köteté, az írók és a publikációk címei, terjedelme. Folyamatban van a tartalom digitalizálása is. *A két lapstrom a szakosztály munkájának meghatározó részét jelenti.*

Több korán elhunyt, igen tevékeny és nagy hírű szakember – Fodor Tamás, Reuter Camillo, Erdélyi Zoltán, Hiller István – valószínűleg jóval több művet is alkotott volna.

1968-tól az Erdészettörténeti Szakosztály szorosabb kapcsolatot teremtett az Agrártörténeti Szemle és a Magyar Tudományos Akadémia Agrártörténeti Bizottsága történészeivel. Ennek eredményeképpen a szakosztály bemutatkozhatott és igen hasznos vitát folytatott az erdészettörténet helyéről,

Szakosztálytalálkozó Pákozd-Sukorón

fogalmairól, meghatározásairól, ezek egységesítéséről. Az utóbbi években Oroszi Sándor és Magyar Eszter, a MTA doktorai képviselik a szakosztályt az Akadémián.

Hangsúlyozni kell, hogy a szakosztály tagjainak az Erdészettörténeti Közleményeken kívül is igen sok helyen jelentek meg könyvei, publikációi. A teljesség igénye nélkül néhányat kiemelünk. A szakosztály közös munkájának indult, de végül Király Pál által megírt téma az „Országos Erdészeti Egyesület története 1866-1966” című máig is egyedülálló mű. Reuter Camillónak a Magyar Nyelvben és egyéb folyóiratokban adták közre erdészeti nyelvtörténeti cikkeit. Hiller Istvánnak számos erdészettörténeti publikációja, jelent meg, melyek jelentős része Sopronhoz és az Erdészeti és Faipari Egyetem múltjához kapcsolódnak. Kolossváry Szabolcsné szerkesztette Az erdőgazdálkodás története Magyarországon című gyűjteményes kötetet, mely 14 szakosztály tag tanulmányait tartalmazza. Hegyi Imre: A nép erdőkielés történeti formái; Csöre Pál: A magyar erdőgazdálkodás története, Középkor, A magyar vadászat története és még számos vadászati könyv; Járasi Lőrinc munkássága elsősorban Borsod, Abaúj- és Zemplén megyék erdőgazdálkodásának történetét dolgozta fel több kötetben. Kollwentz Ödönnek az erdészeti szakoktatás és Pécs város erdeinek történetével foglalkozó munkáit kell külön kiemelni. Nagy Domokos Imre több erdészeti és vadászat történeti művet írt. Csöre Pállal közösen írta meg a magyar vadászat történetét a Nimród számára, amit a lap 30 folytatásban közölt. Puskás Pál: A Debreceni Erdészet és a hajdúsági állami erdőgazdálkodás története. Magyar Eszter: A feudalizmus kori erdőgazdálkodás az alsó-magyarországi bányavárosokban (1255-1747). A Festetics és az egyházi erdőkről több értékes tanulmánya jelent meg. Az erdészeti felsőoktatás 200 éve című 3 kötetes szép kivitelű, míves kiadvány szerzői közt is megtaláljuk a szakosztály tagjait.

Az 1971. évi budapesti Vadászati Világkiállítás ideje alatt erdészettörténeti szimpóziumot rendezett a szakosztály, amelyen neves magyar történészek is – László Gyula – előadást tartottak. 1991-ben a szakosztályban élénk közös vita folyt az „Ungarischer Forstverein – Magyar Erdészegylet” múltjáról és az OEE-hez fűződő kapcsolatáról. Csöre Pál, Király Pál és Leopold Árpád alapos kutatásaival, érvelésével hozzájárult az egységes álláspont kialakításához.

Meg kell emlékeznünk még egy nagy ívű közös munkáról, amely részben már politikatörténet. A soproni egyetem – az oktatók és a diákság – 1956-os forradalommal kapcsolatos eseményeinek igen alapos és részletes bemutatása több kötetben történt meg.

A szakosztály *bat alkalommal írt ki erdészettörténeti tárgyú pályázatot*, amelyen 25-en érték el helyezést 30 művel. Ezek nagy része meg is jelent nyomtatásban. Mindig kerültek elő olyan egyedül dolgozó kutatók, akik azután részt vettek a szakosztály munkájában. E kezdeményezés elősegítette, hogy a szakosztály ismeretsege növekedjen és bátorítást adott a további kutatásokhoz is.

Az Erdészettörténeti Szakosztály a magyar erdészettudományban *Erdészettörténeti iskolának* tekinthető. Mindig a magyar erdőgazdaság és a vele

Dr. Csöre Pál és Dr. Király Pál 1991-ben

összefüggő vadászat, valamint természetvédelem múltjának a feltárását tekintette elsőrendű feladatának és ezen a téren tekintélyes munkát végzett. Az eredményeket egyrészt saját kötetekben, másrészt önálló kötetekben, szakmai és történelmi folyóiratokban adta közre. A szakosztály eredményei tették lehetővé az erdészettörténet tantárgy oktatását az egyetemen.

A szakosztály először 1967-ben az IUFRO Erdészettörténeti Szekció (02 “Forstgeschichte”) müncheni kongresszusán vett részt, Csöre Pál révén, aki előadást is tervezett, de nem engedték el, ennek ellenére tanulmánya kint megjelent. Zólyomban, Freiburgban és Moszkvában rendezett tudományos üléseken előadást is tartott. Ezen kívül részt vett a zürichi és a Nancy-i szimpóziumokon. Jelentős siker volt a hazai erdészettörténet számára a nyugatnémet prof. *H. Rubner*, az erdészettörténeti szekció vezetőjének egyhetes budapesti látogatása, aki előadást is tartott a szakosztály ülésén.

A szakosztály 1973-ban felvette a kapcsolatot a csehszlovák erdészekkel s erdészettörténeti tanulmányutakat szerveztek a régi magyar erdészeti emlékek – többek közt Selmechánya – felkeresésére.

A Csöre Pál által elkezdett és hosszú ideig folytatott IUFRO kapcsolat 2002-re teljesen elmaradt, akkor Leopold Árpád teremtett kapcsolatot az Osztrák Erdészeti Egyesület Erdészettörténeti Munkacsoportjának vezetőjével, *Elisabeth Johann* asszonnyal, majd 2004-ben *Zentai Kinga* számolt be az IUFRO Bécsben tartott konferenciájáról.

Köszönet illeti a támogatókat, pártolókat, mert segítségével sikerült megjelentetni a közleményeket és lehetővé tették a szakosztály működését. „Voltak és vannak ebben az országban sokan, akik felismerték, hogy szakmai múltunk birtokba vétele nemcsak erdészeti, vadászati ügy, hanem nemzeti is. Erkölcsi és anyagi támogatásuk nélkül nem létezhettünk volna, mint ahogyan nélkülük a jövő sem képzelhető el.” (Oroszi Sándor). (Megjegyezzük, hogy sokszor előfordult, hogy a szerzők már lemondtak egy-egy írásuk megjelenéséről). Egyik legnagyobb támogató jelszavát idézzük: Tanulj, ápdold a hagyományokat és élvezni fogod a haladás előnyeit. A szerző halálával és köszönettel tartozik Csöre Pálnak, Kollwentz Ödönnek, Király Pálnak és Oroszi Sándornak, akik az elmúlt 33 év alatt segítettek, egyengették kutatómunkájukat.

Összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a szakosztály nagymértékben túlteljesítette az alapítók elképzelését. Felkeltette az erdészettörténet iránti figyelmet. Elismerést szerzett a hazai és külföldi kutatók előtt. Számottevően bővítette a magyar erdészettörténeti irodalmat.

A szakosztály az OEE-en belül viszonylag nagy önállósággal működött, ami elősegítette az erdészettörténettel foglalkozó kutatók legszélesebb körű összefogását. Ez időnként dilemma elé állította az OEE vezetését. Jól kitapintható feladat vár a szakosztályra a következő években, hogy megfeleljen küldetésének. Jelenleg csak a szakosztály nyújt színteret, nyilvánosságot az erdészeti, vadászattörténettel foglalkozó kutatóknak.

A magyar erdészetben és az erdészettudományon belül az Erdészettörténeti Szakosztály 50 éves tevékenysége, eredménye kimagasló értéket képvisel, amely egyben a magyar nemzeti kultúra része is.

(Forrás: Erdészettörténeti Szakosztály iratai.)

Szakács László